ÇOCUKLARDA KAYGI NEDENLERİ...

Erişkinlerdeki nevrotik davranışların kökeninin ‘çocukluk kaygıları’nda yattığı, en azından bir bölümünün böyle olduğu, kabul edilen bir gerçektir.

Karen Horney, ‘çocukluk döneminin kaygıları’nın büyük ölçüde anne-baba tutumlarından kaynaklandığını belirtmektedir.

‘Kaygı’yı, ‘yapmak istediklerimizle koşullar arasındaki çatışma’dan, ‘dışa vurmak istediklerimizle bunu yapmamak arasındaki çatışmadan’, bir değer grubu arasındaki çatışmadan doğan ‘kaynağı belirsiz sıkıntılı durum ve tutukluk’ diye tanımlayabiliriz. O zaman da bu çatışmaların bizi etkilediği dönemlere ve durumlara bakmamız gerekmektedir.

Karen Horney, bu durumu şöyle açıklıyor:

“Çok sayıda nevrotik insanın çocukluk öykülerini incelerken hepsinde de ortak bölenin, farklı bileşenler içinde aşağıdaki özellikleri gösteren bir çevre olduğunu buldum.

Değişmeyen temel düşman, gerçek bir canayakınlık ve sevecenlik yokluğudur. Bir çocuk sık sık yaralayıcı (travmatik) olarak değerlendirilen - aniden sütten kesme, ara sıra dövme, cinsel deneyimler gibi- bir çok şeye dayanabilir, ancak **içten içe sevildiğini ve istendiğini hissettiği sürece.** Bir çocuğun sevginin gerçek olmadığını açıkça hissettiğini ve uydurma gösterilerle aptal yerine konamayacağını söylemeye gerek yok. Çocuğun yeterli sıcaklık ve sevecenlik alamamasının ana nedeni, annenin ve babanın kendi nevrozları yüzünden bunu verme yetisinden yoksun olmalarında yatmaktadır. Kendi deneyimlerime göre ‘temel içtenlik yokluğu’ çoğu kez kamufle edilir ve aileler çocuk için en iyisini istediklerini öne sürerler. Eğitim kurumları ve ‘ideal’ bir annenin aşırı vesveseli ya da aşırı özverili tutumu, gelecekteki derin güvensizlik duygularının köşetaşını büyük ölçüde oluşturan bir ortama katkıda bulunan temel etkenlerdir.

Ayrıca, anne-babaların tarafında, çocukta düşmanlık yaratmaktan başka işe yaramayan çeşitli eylemler ya da tutumlar buluruz: Öteki kardeşlerin yeğlenmesi, haksız azarlamalar, aşırı bir ilgiyle küçümseyici reddetme arasındaki önceden kestirilmesi olanaksız değişmeler (tutarsızlık), yerine getirilmiyen vaatler ve bir o kadar önemlisi, çocuğun ihtiyacına yönelik geçici düşüncesizlikten çoğu kez en mantıklı arzularına ısrarlı bir biçimde karşı olmaya, örneğin arkadaşlıklarını bozmaya, bağımsız düşünce çabasını alay konusu etmeye, kendi arayışı içinde sanatsal, atletik ya da mekanik ilgisini yok etmeye dek her türden derece değişmesi gösteren tutumlar. Bütün bunlar, ane-babaların amaçlı olmasa bile sonuç açısından çocuğun iradesini kırma anlamına gelen tutumlardır.

Çocukluk dönemlerinin kaygıları arasında 'çocuk cinselliğine yönelik yasaklayıcı tutumun' özel bir önemi olduğunu belirten Karen Horney, çocuklarda çaresizlik, korku, sevgisiz bırakılma ve suçluluk duyguları yaratmanın onları ilerde etkileyeceğini belirtiyor.

Peki, çocuklar hiçbir isteklerinde engellenmemeli mi? Onlara doğru/yanlış tutumları nasıl öğretebileceğiz?

Karen Horney şunu belirtiyor : "Gözlemler, yetişkinler kadar çocukların da **büyük ve çok sayıda yoksunluğu, bunların haklı, doğru, gerekli ya da amaçlı olduğuna inanmaları koşuluyla kabul edebileceklerini** her türlü kuşkudan uzak bir biçimde gözler önüne sermiştir. Örneğin anne-baba temizlik konusunda kesin bir baskı uygulamaz ve açık ya da gizli bir acımasızlıkla çocuğu zorlamazlarsa çocuk temizlik eğitiminden rahatsız olmaz.

Bir çocuk, genelde sevildiğinden emin olması ve cezanın haklı olduğuna ve onun yaralama ya da küçük düşürme amacıyla yapılmadığına inanması koşuluyla, ara sıra yapılan bir cezalandırmadan rahatsız olmayacaktır.

Görüldüğü gibi, çocuğa karşı gösterilen tutumun biçiminden çok daha önemli olan , tutumun özüdür, amacıdır. Çocuğun, ona gösterilen

yaklaşımın özünü ve amacını çok iyi anlayacağından kuşku duyulmamalıdır. Çünkü çocuklar, kendi duyguları ve sezgileriyle kendilerine gösterilen tutumun özündeki niyeti çok iyi anlayabilirler. Onun için de ‘ne yapıldığı’ndan çok ‘neden yapıldığı’ önem kazanmaktadır.

Karen Horney, çocuklardaki, ‘kıskançlık’ uyandıran duyguların da kaygılarda önemli bir rol oynadığını belirtiyor. Kardeş kıskançlığı, yaşıtlar arası rekabetten doğan kıskançlık, anneyi ya da babayı kıskanma gibi kıskançlıklar da zamanında anlaşılması gereken duygulardır.

Çocuğun ‘bağımlı’ olup olmaması ise ailelerin tutumuyla ilgilidir : “Bu, bütünüyle ailelerin çocuklarının eğitimiyle neye ulaşmaya çalıştıklarına bağlıdır ; yani eğitimin bir çocuğu güçlü, cesur, bağımsız, her türlü durumla başa çıkabilecek bir insan yapmak mı, yoksa çocuğa kol kanat germek, onu boyun eğmeci yapmak, yaşamı savsaklamasını sağlamak ya da onu yirmi yaşına kadar ya da daha uzun bir süre için çocuksulaştırmak, çocuk kalmasını sağlamak mı olduğuna bağlıdır.”

Hepimizin en başta bunları bilmesi gerekmiyor mu? (Çağımızın Nevrotik Kişiliği – Karen Horney, Öteki Yayınevi, Çeviren, Selçuk Budak.)